

TARPTAUTINĖ KINOLOGŲ ORGANIZACIJA
(Federation Cynologique Internationale) (FCI) (AISBL)

Place Albert 1er, 13, B - 6530 Thuin (Belgija), Tel. ++32 715 91 238, Fax. ++32 715 92 229, internet: www.fci.be

FCI NATŪRALAUS GANYMO INSTINKTO NUSTATYMO TESTO
TAISYKLĖS
(FCI NHAT)

2018 m. sausio 1 d.

TURINYS

1. Įvadas	3
2. Bendrosios taisyklės	3
3. Organizavimas	3
4. Testavimo tvarka	4
4.1. <u>I dalis</u> : socializacija.....	4
a) Kontaktas su žmonėmis	4
b) Kontaktas su šunimis	4
c) Jautrumas triukšmui	4
d) Ryšys su vedliu	4
Kliūtis įveikimas	4
Vedlio pasišalinimas	5
Atsišaukimas	5
4.2. <u>II dalis</u> : šuns tinkamumas ganyti	5
a) Artėjimas prie bandos	5
b) Kontaktas su banda.....	5
c) Susidomėjimas ir iniciatyvumas	5
5. Vertinimas.....	5
6. Priedas Nr. 1	6
7. Priedas Nr. 2	7

1. ĮVADAS

FCI Natūralaus ganymo instinkto nustatymo testas (*Natural Herding Aptitude Test* (NHAT) – tai tarptautinis testas, skirtas nustatyti bendras visoms aviganių veislėms būdingas savybes:

- domėjimąsi banda;
- norą bendradarbiauti su vedliu;
- gebėjimą varyti bandą, kontroliuojant jos judėjimo kryptį;
- siekį ieškoti patogiausios vietos priešais vedlį tam, kad būtų išlaikoma bandos kontrolė.

Ganymo instinktas – tai kompleksas ganyti skirtų savybių ir gebėjimų, kurių dėka šuo gali kontroliuoti gyvūnų (naminių) bandą. Tai – stereotipinis (šabloniškas), impulsyvus (instinktyvus) ir vis dar tikslingas aviganių elgesys, kuris nėra išmokstamas ar įgyjamas per patirtį.

Dėl ribotų šio testo sąlygų šunys gali parodyti tik šias pagrindines savybes. Svarbu žinoti, kad tik mokymasis (treniravimasis) ir patirtis leis šuniui dalyvauti daug sudėtingesniuose testuose (bandymuose), kuriuose labiau apdovanoti (gamtos) šunys galės maksimaliai išreikšti savo natūralius gebėjimus.

2. BENDROSIOS TAISYKLĖS

Šiame natūralaus ganymo instinkto nustatymo teste (NHAT) gali dalyvauti aviganių veislių šunys, kurių sąrašas pateiktas Bendrųjų FCI ganymo tarptautiniuose renginiuose taisyklių (NHAT, HWT, IHT) (*General conditions for the organization of FCI international herding evens*) priede Nr. 1. Šunys turi būti įregistruoti FCI pripažintoje kilmės knygoje (Lietuvoje tai – Lietuvos kinologų draugijos (LKD) šunų veislių knyga (LŠVK), *red. past.*). Minimalus dalyvio (šuns) amžius – 6 mėnesiai.

Testo metu šuo gali dėvėti antkaklį. *Smaugtukai* (grandinėlės), elektriniai ir spygliuoti antkakliai yra draudžiami. Testo metu šuo negali mūvėti antsnukio.

Būtų geriau, jei šuo nebūtų mokytas ganyti, tačiau pageidautina, kad jis būtų praėjęs bazinį paklusnumo kursą ir mokėtų komandas: ateiti, kai yra kviečiamas, ir komandą „Stop“.

Šis FCI Natūralaus ganymo instinkto nustatymo testas (NHAT) turi būti pripažintas visų FCI organizacijos narių bei jos kontrakto partnerių. Testas gali būti naudingas aviganių veislių klubams, norint išsaugoti specifinę ganymo šunų elgseną.

Testo rezultatai privalo būti įrašyti į šuns „darbinę knygelę“ ar kitą lygiavertį dokumentą.

3. ORGANIZAVIMAS

Testą gali rengti aviganių klubas ar grupė, turinti leidimą iš nacionalinės savo šalies kinologų organizacijos NCO (Lietuvoje tai – Lietuvos kinologų draugija (LKD), *red. past.*). Ta šalies kinologų organizacija (NCO) turi būti FCI narė ar kontrakto partnerė.

Teisėjauti šiam testui gali tik FCI pripažinti ir NCO (Lietuvoje tai – Lietuvos kinologų draugija (LKD), *red. past.*) patvirtinti kvalifikuoti teisėjai.

Teisėjas turi mokėti valdyti šuns elgesį. Jis gali bet kuriuo metu stabdyti testą.

Teisėjas yra atsakingas už šuns mikročipo (ID) ar tatuiruotės, leidžiančios jį identifikuoti, patikrinimą prieš prasidedant testui.

Renginio organizatoriai yra atsakingi už tinkamų testui sąlygų sudarymą: tinkamos aikštės, bandos, aptvaro gyvuliams ir būtinų (testui) asistentų suradimą.

Testas gali būti atliekamas pasitelkus avis arba galvijus.

Banda turėtų būti parinkta taip, kad kiekvienas testo dalyvis galėtų dirbti su gyvūnais (gyvuliais) vienodomis sąlygomis. Pageidautina, kad testui naudojami gyvuliai būtų iš tos pačios bandos ir vieno tipo bei būtų sveiki ir pripratinti prie šunų. Ėriukai turi būti jau atjunkyti.

Organizacinis komitetas turi užtikrinti pakankamą gyvulių (avių / galvijų, *red. past.*) kiekį tam, kad jie nepatirtų streso ir nebūtų naudojami testui daugiau kartų, nei būtina.

Teritorija, kurioje bus vykdomas testas, turi būti apytiksliai 75 metrų ilgio ir pakankamai plati, kad aplink aptvarą liktų ne mažiau kaip 10 metrų erdvės nuo jo tvoros iki aikštės kraštų. Aptvaras gyvuliams gali būti 8–16 metrų skersmens, o jo perimetras 25–50 metrų, t. y. tikslus aptvaro dydis yra nustatomas pagal gyvulių kiekį. Aptvaro tvora turi būti pakankamai tvirta, kad gyvuliai nepabėgtų ir šunys neišlįstų pas juos. Jei testas yra atliekamas su galvijais, turi būti įrengtos 1–2 poilsio zonos (koridos tipo).

Minimalus gyvulių kiekis, reikalingas testui, – 10 avių arba 5 galvijai. Gyvuliai turi būti reguliariai keičiami, kas 3–4 testuojamus šunis. Maksimalus testuojamų šunų skaičius per dieną ir vienam teisėjui neturi viršyti 30.

4. TESTAVIMO TVARKA

Šiame teste bus vertinamas šuns funkcionalumas kaip aviganiaus. Testą sudaro dvi dalys: pirmos dalies tikslas patikrinti bazinį šuns socialumą, o antros dalies – įvertinti jo tinkamumą ganyti.

4.1. I dalis: socializacija:

a) **Kontaktas su žmonėmis**

Teisėjas bando užmegzti kontaktą su šunimi, kad patikrintų jo socialumą ir savikontrolę. Teisėjas jau turėjo progą patikrinti šuns socialumą mikročipo ar tatuiruotės tikrinimo metu.

Šuo, prisegtas pavadėliu, su vedliu eina pro žmonių grupę.

Agresyvumas ir baimė žmonėms yra netoleruoti, tačiau natūralus budrumas yra leistinas, nes tai yra būdinga (reakcija į pavojų) keletui aviganių veislių.

b) **Kontaktas su šunimis**

Vedlys su savo šunimi, prisegtu pavadėliu, turi praeiti pro žmonių grupę su šunimis (prisegtais pavadėliais). Šunys, esantys grupėje, turi elgtis ramiai. Šiuo atveju šuo turi parodyti įprastinę, neutralią elgseną (reakciją) kitų šunų atžvilgiu.

c) **Jautrumas triukšmui**

Šioje testo dalyje teisėjas arba asistentas sukelia netikėtą, stiprų garsą. Šuo turėtų neišsigąsti. Natūralus budrumas (reakcija į pavojų) yra priimtinas (leistinas). Garsas gali būti sukliamas šnarinant plastikinį maišelį ar pan. Šūvis yra neleidžiamas.

d) **Ryšys su vedliu**

Teisėjas vertina šuns pasitikėjimą savo vedliu neįprastose situacijose. Tai nėra vertinama kaip koks klusnumo pratimas. Tai yra svarbus testas vertinant šuns natūralią, laisvą elgseną.

Šuo gerbia vedlį (tinkamai reaguoja į jo pozicijas ir paklūsta komandoms), bendradarbiauja su juo. Tikimasi abipusio (šuns ir vedlio) gero santykio (ryšio), kuris atsispindėtų atliekant šį trumpą testą, kai šuo yra be pavadžio.

Kliūtis įveikimas

šuo pagal komandą turi įveikti kliūtį: peršokti neaukštą barjerą ar žemą rampą.

Vedlio pasišalinimas

Šuo, pririštas prie pavadėlio, paliekamas asistentui (padėjėjui) arba teisėjui. Vedlys turi atsitraukti nuo šuns 15 ar daugiau metrų ir sustoti teisėjui davus ženklą. Šuo neturi parodyti streso ar panikos ženklų.

Atsišaukimas

Teisėjui davus ženklą, vedlys pasišaukia savo šunį (tuo metu asistentas jį paleidžia nuo pavadžio).

4.2. II dalis: šuns tinkamumas ganyti:

Teisėjas turi suteikti pakankamai galimybių ir laiko šuniui parodyti savo gebėjimus. Testo metu teisėjui leidžiama patarti vedliui: kada padrąsinti, o kada lydėti savo šunį. Vedliui yra leidžiama padrąsinti šunį pagiriant jį žodžiu, tačiau negalima jo šerti ar su juo žaisti.

a) **Artėjimas prie bandos**

Pakeliui į starto poziciją vedlys su prisegtu prie pavadžio šunimi eina aplink aptvarą, kuriame yra banda, ir įsitikina, kad šuo pastebėjo aptvare gyvūnus, bei paskatina (žodžiu) šuns susidomėjimą. Tada vedlys su prisegtu prie pavadžio šunimi eina į starto vietą.

Starto pozicijoje, apytiksliai 50 metrų atstumu nuo aptvaro, po teisėjo signalo vedlys pradeda lėtai eiti tiesiai aptvaro link ir nuėjęs apie 10 metrų atsega šuns pavadėlį. Tuo metu šuniui galima duoti komandą „Laisvai“.

Kai tik vedlys su šunimi ima eiti link aptvaro, pradedamas vertinti šuns domėjimasis gyvuliais. Teisėjui davus ženklą, vedlys eina tiesiai prie aptvaro, neduodamas šuniui jokio papildomo signalo ar komandos. Labai gerai yra vertinama, kai šuo ima rodyti domėjimąsi aptvare esančiais gyvuliais dar būdamas toli nuo aptvaro.

Teisėjas gali paprašyti vedlio apeiti aplink aptvarą, apsisukti arba sustoti. Šunys, kurie turi instinktą apsukti ratą aplink bandą ir ieškoti tinkamiausios pozicijos priešais savo vedlį, labai gerai parodo tinkamus gabumus būti aviganiu. Tam, kad pažadintų šuns susidomėjimą, teisėjas gali paprašyti vedlio eiti į aptvarą be šuns ir eiti ratu aplink avis.

b) **Kontaktas su banda**

Teisėjas gali paprašyti vedlio eiti į aptvarą su šunimi, prisegtu prie pavadėlio. Jei šuo tinkamai elgiasi, teisėjas gali nuspręsti, kad šuo būtų paleistas nuo pavadžio.

Jei šuo rodo agresiją ar baimę, testas yra stabdomas. Tuo atveju, kai šuo rodo baimę prieš išeidamas iš aptvaro, vedlys gali nuraminti savo šunį.

c) **Susidomėjimas ir iniciatyvumas**

Testo metu šuo turi parodyti susidomėjimą gyvuliais mažiausiai 2 minutes.

Tam, kad nustatytų šuns iniciatyvumą, teisėjas vertina jo užsidegimą (norą) kontroliuoti bandos judėjimo kryptį be jokių vedlio komandų.

5. VERTINIMAS

Natūralus socialumas (socializacija) ir tinkamumas ganyti yra vertinami atskirai:

a) Socializacijos testas

Teisėjas, pateikęs savo pastebėjimus (pastabas) apie šuns elgseną, duoda jam įvertinimą: IŠSLAIKYTA (P), NEIŠSLAIKYTA (NP) arba DISKVALIFIKUOTA (DIS) dėl parodytos agresijos. Jei šuo neišlaiko socializacijos testo, jam neleidžiama toliau laikyti II dalies.

b) Tinkamumas ganyti

Galimi teisėjo vertinimai:

PUIKIAI (EXC), GERAI (G), NEPATENKINAMAI (INS) arba DISKVALIFIKUOTA (DIS), tuo atveju, kai šuo rodo didelę agresiją avims.

Diskvalifikuotiems šunims neleidžiama dar kartą laikyti testo vienus metus.

Tuo atveju, kai šuo II testo dalyje gauna įvertinimą „nepatenkinamai“ (INS), jis turi galimybę dalyvauti kitą kartą vykstančiame tokiaame teste.

6. PRIEDAS Nr. 1: ŠUNŲ, GALINČIŲ DALYVAUTI OFICIALIUOSE GANYMO RENGINIUOSE IR TESTUOSE, SĄRAŠAS, TAIP PAT GALINČIŲ GAUTI *CACITR* ARBA *R.CACITR*. (žr. Bendrąsias FCI ganymo tarptautiniuose renginiuose taisykles (NHAT, HWT, IHT) (*General conditions for the organization of FCI international herding evens*).

7. PRIEDAS Nr. 2: teisėjo vertinimo lentelė testuotam šuniui įvertinti (rekomenduojama).

Šios FCI Natūralaus ganymo instinkto nustatymo testo taisyklės (FCI NHAT) buvo patvirtintos FCI Generalinio komiteto Zagrebe 2015 m. lapkričio mėnesį.

Rekomenduojama forma – teisėjo vertinimo lentelė NHAT – buvo patvirtinta FCI Generalinio komiteto Kijeve 2017 m. rugpjūčio mėnesį.

VERTINIMO LENTELĖ
(Score Card **NHAT**)

Nr. kataloge
(Catalogue No)

Starto eil. Nr.
(Start No)

Renginys
(Event)

Vieta
(Place)

Data
(Date)

Šuns vardas
(Dog name)

Gim. data
(Born)

Reg. Nr. (LŠVK)
(Pedigree No)

Čipo (ID) Nr.
(Chip)

Lytis
(Sex)

Savininkas
(Owner)

Veislė
(Breed)

Vedlys
(Handler)

Vedlio Nr.
(No)

Užduotys
(Exercises)

Teisėjo pastabos
(Comments)

Laikas
(Time)

Kontaktas su žmonėmis
(Contact with people)

Kontaktas su šunimis
(Contact with dogs)

Jautrumas triukšmui
(Sensitive to noise)

Ryšys su vedliu
(Relationship with the handler)

Kliūtis įveikimas
(Obstacle)

Vedliui nesant
(Absence of handler)

Atsišaukimas
(Recall)

I dalis: socializacija
(Sociability part)

Įvertinimas
(Evaluation)

Išlaikyta (P)
(Passed)

Neišlaikyta (NP)
(Not Passed)

Diskvalifikuota (DIS)
(Disqualified)

Artėjimas prie bandos
(Approaching the flock)

Kontaktas su banda
(Contact with the flock)

Susidomėjimas ir iniciatyva
(Interest and initiative)

II dalis: gebėjimas ganyti
(Herding Dog Aptitude part)

Įvertinimas
(Evaluation)

Puikiai (EXC)
(Excellent)

Gerai (G)
(Good)

Nepatenkinamai (INS)
(Insufficient)

Diskvalifikuota (DIS)
(Disqualified)

Teisėjas:
Judge, No,
name, signature

Paaiškinimai
(Clarification)